

Beknopte inhoud van *Pak je pen en toetsenbord*

Waar gaat het over?

KADER	Hoofdstuk 1	In hoofdstuk 1 leer je dat de schrifthandeling altijd bestaat uit de drie aspecten proces, materiaal en vorm. Dat blijkt uit zorgvuldige analyse. Ook leer je welke functies schrift vervult en dat de intern reflectieve en de communicatieve functie daarvan de belangrijkste zijn. De eerste verbetert het leren: kost schrijven je geen moeite (meer), dan heb je tijd om na te denken over wat je in welke vorm opschrijft. De communicatieve functie van schrift houdt direct verband met een van de cruciale doelen van Taal: doelgericht communiceren.
	Hoofdstuk 2	Hoofdstuk 2 omschrijft het formele kader voor schriftonderwijs: de curriculumontwikkeling, de kerndoelen en de Kennisbasis. Je leert waarom het schriftonderwijs van belang is en waarover het moet gaan.
PROCES	Hoofdstuk 3 t/m 5	In hoofdstuk 3 (pengreep), 4 (handfunctie) en 5 (houding) leer je over het schrift- proces, dat wat je kunt zien als iemand schrijft. Is je schriftproces goed geautomatiseerd, dan bevordert dat aantoonbaar de intern reflectieve functie van schrift.
VORM EN LEERLIJN	Hoofdstuk 6 t/m 10	Hoofdstuk 6 t/m 10 beschrijft de leerlijn van voorschoolse educatie tot voortgezet onderwijs: welke inhoud bied je wanneer aan? Je leert hoe jij jouw leerlingen een goed handschrift en typschrift aanleert: met een ergonomisch proces en goed van vorm. Je leert de drie niveaus van leesbaarheid: herkenbaarheid van de letters, regel- maat en orde. Je leert werken met de criteria die deze drie niveaus van leesbaarheid borgen. De niveaus van leesbaarheid en de toepassing daarvan – teksten passend vorm geven in handschrift en typschrift – zijn een belangrijke voorwaarde om doelgericht te communiceren en daarom leidraad in dit boek.
	<i>VéT</i>	Bij hoofdstuk 10 over typschrift gebruik je de internettoepassing <i>VéT</i> , Vorm én Tekst. <i>VéT</i> hoort bij Pak je pen, en geeft je allerlei handreikingen - met voorbeelden en kleine opdrachten - om je digitale teksten zo op te maken dat ze passen bij je eigen doelen, je lezers en de situatie. <i>VéT</i> biedt jou het repertoire om je kinderen te helpen bij het passend vorm geven van hun teksten.
MATERIA	Hoofdstuk 11	Hoofdstuk 11 geeft informatie over de grafische materialen waar je mee schrijft en de schriftdragers waar je op schrijft. Je leert waar je bij de keuze en het gebruik van materialen op moet letten en maakt kennis met smartpennen en hun toepassingsmogelijkheden voor het onderwijs.
VAKDIDACTIE	Hoofdstuk 12	Met hoofdstuk 1 t/m 11 beschik je over de kennis zoals de 'Kennisbasis pabo voor schriftonderwijs' die voorschrijft. Hoofdstuk 12 informeert je over de specifieke vakdidactiek: die aspecten van didactiek die typerend zijn voor schriftonderwijs. Dit hoofdstuk sluit nauw aan op de 'Kennisbasis pabo Generiek' die de algemene didactiek beschrijft en die je leert bij pedagogiek en onderwijskunde.

Wat is er veranderd in *Pak je pen*?

- De beide eerste hoofdstukken Schrifthandeling en Schriftonderwijs duiden het kader van schriftonderwijs met de beschrijving van het model, de kennisbasis en de onderwijsontwikkeling.
- Linkshandigheid is opgenomen in de hoofdstukken Pengreep en Houding.
- In de hoofdstukken Voorbereidend, Aanvankelijk, Voortgezet schrijven en Schriftontwikkeling (po en vo) staan de drie niveaus van leesbaarheid centraal: identificatie (tekens), regelmaat (schrift) en orde (tekst).
- Het hoofdstuk Motorische ontwikkeling is herschreven tot Handfunctie, sluit aan op Pengreep, en beschrijft de voor Schriftonderwijs relevante motoriek. De meer algemene motorische ontwikkeling komt, conform de *Kennisbasis Generiek*, aan bod bij de generieke vakken.
- Het hoofdstuk Didactiek beschrijft de voor schrift specifieke didactiek en sluit daarbij aan op de algemene didactiek die beschreven is in de *Kennisbasis Generiek*.
- In vervolg op de *Kennisbasis Schriftonderwijs* behandelt *Pak je pen* expliciet hand- én typschrift. Daarom is het hoofdstuk Toetsenbordvaardigheid herschreven tot Typschrift. Doelgericht communiceren en leesbaarheid niveau 3 hebben daarin een belangrijke positie.
- Ondersteund door de internettoepassing *VÉT* (Vorm en tekst), integraal onderdeel van de website, verbeteren studenten hun vaardigheid in de lay-out en opmaak van teksten die goed van pas komt bij de schriftlessen voor leerlingen in po, maar ook in het vo. Schriftonderwijs houdt niet op na groep 8!

Waarom is *Pak je pen* eigenlijk herzien?

Er zijn diverse redenen om *Pak je pen* te herzien:

- Er hebben zich wezenlijke veranderingen in het onderwijs voltrokken. De *Kennisbasis* is herzien en Curriculum.nu heeft de onderwijsontwikkeling een belangrijke stimulans gegeven: de bouwstenen voor nieuwe eindtermen en kerndoelen zijn geformuleerd.
- Het onderwijs aan de pabo is veranderd. De *Kennisbases* hebben hun stempel op het onderwijs gedrukt en van studenten worden 'eigenaarschap', een onderzoekende houding en geprofessionaliseerde verslaglegging verwacht.

- Curriculum.nu definieert schriftonderwijs als onderdeel van het leergebied Nederlands en benadrukt de relevantie van schriftonderwijs.
*Kinderen leren:
met een leesbaar handschrift te schrijven en de schrifthandeling (handschrift en typschrift) adequaat uit te voeren.*
- Het vak schriftonderwijs ontwikkelt zich ook autonoom, mede door discussies in het kader van de curriculumherziening en de ontwikkeling van een visie op het vak (o.a. Kooijman, 2020). Het vak wordt daarmee ‘toekomstbestendig’.
- Leren ‘doelgericht te communiceren’ is een van de voornaamste doelen van taalonderwijs en speelt daarin dan ook een centrale rol, net als in de herziening van *Pak je pen* (en *Portfolio*).
- Leren is multimediaal. De website (www.pakjepen.nl) is niet alleen meer ondersteunend, maar is een volwaardig en integraal onderdeel van de methodiek. De herziene website is toegankelijk met een licentiecode. De huidige website blijft beschikbaar voor gebruikers van de huidige versie.
- Gebruikers bevestigen dat *Pak je pen* aan een volgend leven toe is. Men is zeer tevreden, maar wil de geschetste ontwikkelingen graag terug zien in de herziening.

Voor *Pak je pen* blijft toegankelijkheid en aandacht voor de praktijk vanzelfsprekend. *Pak je pen* leest en studeert prettig en dat blijft natuurlijk zo! *Pak je pen* is bovendien - conform een veel gehoorde wens van gebruikers - minder omvangrijk en goedkoper geworden.